

Nota de poziție a Institutului Național de Cercetări
Economice pe marginea

Proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative ce vizează propunerile de politici bugetar-fiscale pentru anul 2022

În data de 11 noiembrie 2021, Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova a expus consultărilor publice Proiectul de lege pentru modificarea unor acte legislative ce vizează propunerile de politici bugetar-fiscale pentru anul 2022. În acest context, Institutul Național de Cercetări Economice vine cu comentarii vis-a-vis de noile măsuri propuse.

În perioada post-COVID-19 politica fiscal-bugetară trebuie să fie orientată către combaterea efectelor negative economice și sociale ale pandemiei prin aplicarea măsurilor de sprijin pentru susținerea relansării economice.

Provocările la care este supusă politica fiscal-bugetară în anul 2022 sunt determinate, pe de o parte, de situația bugetului general consolidat înregistrată în perioada declanșării pandemiei COVID-19, și, pe de altă parte, de efortul bugetar suplimentar determinat de creșterea cheltuielilor și diminuarea veniturilor, în contextul pandemiei.

Măsurile de politică propuse în prezentul proiect de lege pentru anul viitor sunt binevenite în contextul în care acestea tind: să simplifice și să reducă costurile pentru guvernare; să consolideze bugetele locale prin sporirea independenței în administrarea impozitelor achitate de locuitorii din satele și orașele administrate; să asigure implementarea unor prevederi ale Acordului de asociere cu UE; să reducă presiunea fiscală asupra veniturilor populației și, implicit să contribuie la creșterea nivelului de trai.

Totuși, *documentul strategic ce vizează măsurile de politică fiscală și vamală în anul 2022 trebuie, în primul rând, să ofere măsuri cu impact fiscal pentru sprijinirea populației și mediului de afaceri, direcționate spre: măsuri de susținere a mediului de afaceri (oferirea suportului sectorului IMM și întreprinzătorilor individuali); propunerea soluțiilor legale pentru angajatori și salariați în cazul lucrului de la distanță, concedierii, aflării în carantină sau în concedii de boală, șomajului tehnic sau suspendării activității întreprinderii; amânarea de la plata în vamă a TVA în cazul importurilor pentru medicamente, echipamente de protecție, sau alte materii sanitare care sunt urgente în*

prevenirea, tratarea, sau combaterea virusului ucigaș; protecția consumătorului și cerințe obligatorii de calitate și siguranță pentru producătorii de produse alimentare; programe de extindere a ajutorului de stat.

În același timp, luând în considerație condițiile declarate în Nota informativă, ce au impus elaborarea proiectului de lege, și, anume: „...provocările determinate de situația epidemiologică existentă la nivel național și internațional și necesitatea implementării măsurilor eficiente de racordare la condițiile existente”, dar și una din finalitățile urmărite – „sustenabilitatea dezvoltării mediului de afaceri”, **constatăm lipsa unei viziuni clare a Guvernului vis-à-vis de efectele socio-economice a pandemiei asupra economiei naționale și măsurile de sprijin oferite mediului de afaceri și cetățenilor, precum și lipsa măsurilor de politică fiscală și vamală ce ar contribui la promovarea sustenabilității mediului de afaceri.**

De asemenea, eforturile de politică trebuie să concentreze investițiile pe tranziția verde și digitală, în special pe transportul sustenabil, infrastructura digitală, producția și utilizarea de energie curată și infrastructura de mediu.

Astfel, luând în considerație cele menționate mai sus, considerăm oportune următoarele recomandări pentru politica bugetar-fiscală pentru anul 2022:

Măsurile de politică fiscală implementate pentru a relansa economia ar trebui să fie concentrate pe **păstrarea locurilor de muncă, sau chiar crearea noilor locuri de muncă**. În acest sens, ar fi utile următoarele măsuri:

➤ posibilitatea prevederilor pe termen scurt de o reducere temporară a impozitelor privind asigurarea socială ale angajatorului, în special în sectoarele care au avut cel mai mult de suferit în urma pandemiei (spre ex., turismul, HoReCa, businessul mic și antreprenorii individuali, etc.) Totodată, ar fi binevenită o finanțare centrală suplimentară, în momentul în care asigurarea socială ale angajatorilor este legată direct de beneficiile primite în cele din urmă de angajați. Acest lucru va asigura că angajații nu suferă dificultăți financiare mai târziu pe parcursul vieții din cauza contribuțiilor reduse pe perioada crizei;

➤ scutirea de la plata impozitelor pe un termen de 2-3 luni pentru întreprinderi care nu au făcut concedierii (au păstrat locurile de muncă pentru angajați);

➤ acordarea de subvenții pentru plata salariilor în sectoarele afectate puternic de criza pandemică; achitarea salariilor din partea statului în cazul șomajului tehnic;

➤ acordarea de zile libere plătite părinților pentru supravegherea copiilor în perioadele de închidere temporară a școlilor.

Drept *măsurile de sprijin oferite mediului de afaceri pot fi următoarele:*

- oferirea de facilități prin prelungirea termenelor cu plățile impozitelor și contribuțiilor sociale;
- suspendarea temporară a obligativității de a plăti facturile pentru utilități, taxe și ipoteci, spre exemplu pentru întreprinderi care și-au întrerupt activitatea parțial sau total în perioada post Covid-19, sau cele din sectoare cele mai afectate (plăți pentru electricitate, apă, gaze naturale, telefonie și internet, precum și a chiriei pentru sediul social și a sediilor secundare).
- oferirea unor scheme de garantare a creditelor pentru antreprenori pentru o anumită perioadă;
- măsuri de susținere a companiilor care își mențin angajații (printr-un sistem simplificat al șomajului parțial).

Luând în considerație **intenția declarată a autorității de stat în Nota de poziție privind sustenabilitatea dezvoltării mediului de afaceri**, și având în vedere că în Proiectul de lege pentru modificarea unor acte legislative ce vizează propunerile de politici bugetar-fiscale pentru anul 2022 *lipsesc măsurile de politică fiscal-bugetară, propunem implementarea următoarelor măsuri:*

1. Este necesar de a investi fonduri în dezvoltarea mecanismului de colectare și valorificare a deșeurilor reciclabile, însă acest lucru nu trebuie făcut doar din contul taxelor de mediu, pe care le achită agenții economici conform principiului „Poluatorul plătește”. Și statul trebuie să se implice activ în soluționarea problemei de dezvoltare a acestor sisteme de reciclare, spre exemplu, prin acțiuni de intermediere în procesul de atragere a proiectelor europene, sau prin acordarea subvențiilor și altor măsuri de sprijin mediului de afaceri. Taxele de mediu reprezintă nu numai un instrument de taxare, ci și o pârghie economică cu un rol semnificativ în soluționarea problemelor de mediu și în reducerea impactului negativ asupra mediului înconjurător. ***Creșterea încasărilor din taxele de mediu ar trebui să reprezinte o prioritate pentru Republica Moldova, mai ales în contextul crizei bugetare din ultimii ani și a recomandărilor UE de schimbare a accentului dinspre taxarea muncii înspre taxarea consumului și a poluării. E o sursă de venituri în buget care nu trebuie neglijată.***

2. Guvernul poate începe să folosească instrumentul de achiziții publice circulare. ***Cheltuielile cu achizițiile publice au un rol semnificativ în susținerea sustenabilității sectorului de afaceri*** și, astfel, la accelerarea tranziției noastre către o economie mai circulară în ceea ce privește modul în care achiziționăm bunuri și servicii la nivel național. Achizițiile publice circulare vor permite autorităților publice locale achiziționarea de lucrări, produse sau servicii care vor contribui la realizarea unor bucle energetice și ale materialelor închise în cadrul lanțurilor de aprovizionare, reducând la minimum sau chiar evitând

impacturile negative asupra mediului și crearea de deșeuri pe durata întregului ciclu de viață al acestora.

3. *Promovarea unui program de subvenții pentru întreprinderile din anumite sectoare precum alimentația durabilă, îngrijirea personală, TIC, eco-construcții, deșeuri și resurse, dar și sectoarele energetice, cu finanțarea proiectelor legate de tehnologia ecologică, eficiența resurselor și modele de afaceri circulare.*

4. *Aplicarea stimulentei fiscale în sprijinirea activităților economice ecologice și a celor care implementează modele circulare.* În cadrul politicii de aplicare a stimulentei ar trebui să se acorde atenție la diminuarea impozitelor pe forța de muncă și a taxei pe valoarea adăugată la produsele reciclate și, pe de altă parte, la creșterea impozitelor pe materiile prime virgine în favoarea materiilor prime secundare. Stimulentele pot fi sub formă de programe de achiziții publice durabile, impozitele, taxele, prime, și subvenții de inovare. Deducerile sporite ar trebui să se concentreze pe promovarea investițiilor și a dezvoltării în domenii precum tehnologia informației, promovarea utilizării și producției de energie verde, precum și a produselor cu un consum energetic redus și a transporturilor verzi.

5. Luând în considerație *interesul declarat al Guvernului de a optimiza consumul de alimente și, astfel, de a reduce risipa de alimente*, considerăm oportună *promovarea unui tratament fiscal favorabil pentru producătorii, distribuitorii, comercianții și operatorii HoReCa, în cazul în care aleg să doneze produse alimentare aflate aproape de expirarea datei durabilității minime și cei care optează pentru acțiuni de prevenție.* Spre exemplu, cheltuielile înregistrate cu ocazia aplicării măsurilor de diminuare a risipei alimentare (de exemplu, în cazul donației) pot fi deductibile prin prisma impozitului pe profit. De asemenea, în Codul fiscal se pot introduce prevederi care ar oferi posibilitatea deducerii costurilor generate de scoaterea din gestiune a bunurilor cu termen aflat aproape de expirare sau care nu mai pot fi consumate, dacă acestea respectă prevederile legii risipei alimentare și/sau sunt transferate pentru reintroducerea în circuit, pentru transformare în compost sau biogaz.

6. În vederea **implementării sistemului integrat de management al deșeurilor**, sunt necesare *acțiuni de politică bugetar-fiscală îndreptate spre mărirea fondurilor la nivel central și local destinate pentru gestionarea acestui proces, dar și încurajarea activităților îndreptate spre reciclare și diminuare a cantității de deșeuri ajunsă la groapa de gunoi.* Astfel, drept măsuri de politică fiscală pot fi considerate următoarele:

- *Ajustarea tarifului de salubritate local conform cheltuielilor reale suportate în procesul de gestiune cu deșeuri*, spre exemplu, cheltuielile pentru depozitarea deșeurilor la gunoiștea localității, pentru procurarea și întreținerea tomberoanelor, pentru

dezinfecarea tomberoanelor și a platformelor, pentru construcția și întreținerea platformelor de acumulare a deșeurilor, etc. Aceasta va permite creșterea veniturilor administrației locale și micșorarea dependenței față de transferurile de la bugetul de stat pentru finanțarea sectorului de management al deșeurilor.

▪ **Aplicarea unui tratament fiscal favorabil pentru întreprinderile care promovează afaceri prietenoase mediului ambiant și circulare**, management durabil al resurselor și consumul responsabil, inclusiv ce prevede prevenirea risipei alimentare; de asemenea, la crearea clusterelor, parcurilor de inovare, incubatoarelor de afaceri, platformelor de schimb de cunoștințe-informații) care conduc activități cu impact asupra mediului înconjurător.

▪ **Creșterea cheltuielilor Bugetului de Stat pentru protecția mediului ambiant și gestionarea deșeurilor, respectiv majorarea bugetului Fondului Ecologic Național și a ponderii finanțării proiectelor pentru gestionarea deșeurilor.** Astfel, se cere revizuirea conținutului unor acte legislative (Legii cu privire la protecția mediului înconjurător, Regulamentului privind administrarea Fondului Ecologic Național, Regulamentului privind fondurile ecologice), astfel încât să fie asigurată: promovarea criteriilor de priorizare a proiectelor de investiții depuse în baza procedurilor de concurență și competitivitate, o reglementare mai clară a categoriilor de beneficiari, criterii de distribuire a mijloacelor financiare pe diferite sectoare, inclusiv în domeniul gestiunii deșeurilor, creșterea transparenței în gestionarea mijloacelor Fondului Ecologic Național, elaborarea criteriilor de priorizare a proiectelor în domeniile sau direcțiile de utilizare a fondurilor gestionate de FEN. Totodată ar fi binevenită posibilitatea acordării din partea FEN a subvențiilor, care ar reprezenta ajutor financiar acordat instituțiilor pentru finanțarea de proiecte educaționale ecologice, pentru proiecte pilot sau pentru dezvoltarea tehnologii cu caracter experimental; sau chiar acordarea de împrumuturi, cu o dobândă mai mică decât cea a băncilor comerciale.

În concluzie, sugerăm adaptarea măsurilor de Politică fiscală și vamală pentru anul 2022 pentru sprijinirea economiei în condițiile pandemiei post-COVID, totodată, fiind asigurată că această redresare economică post-criză de la coronavirus se adaptează la provocările din Pactul Verde European, astfel, instaurând economia circulară ca noul model de creștere economică și asigurând combaterea schimbărilor climatice.

**Ex. V. Iordachi, O. Timofei,
Secția Cercetări Financiare și Monetare, INCE**